

۱ چرا علوم اجتماعی اندیشمندان مسلمان از نوع تبیینی نیست؟

۲ جاهای خالی را با کلمه‌های مناسب کامل کنید.

الف) علوم اجتماعی، کنش‌های اجتماعی و پیامدهای آن یعنی را مطالعه می‌کنند.
ب) رویکردی که جامعه‌شناسی را در زمره دانش تجربی و ابزاری قرار می‌دهد با نام شناخته می‌شود.
پ) تأکید بر آگاهی و در زندگی اجتماعی انسان، مسیر را برای روی آوردن به جامعه‌شناسی تفسیری هموار ساخت.
ت) در روش به عنوان یکی از روش‌های کیفی، محقق تمامی ابعاد یک پدیده اجتماعی خاص را مطالعه می‌کند.
ث) مهم‌ترین هدف ما در زندگی، دستیابی به فضیلت‌های فردی و است.
ج) از نظر میرزای نائینی، مردم در مشروطه با کمک ویژگی اول نظام اسلامی را محقق کردند.

۳ هر عبارت به کدام یک از رویکردهای جامعه‌شناسی و شاخه‌های علوم اجتماعی جهان اسلام اشاره دارد؟
الف) برای دآوری درباره ارزش‌ها به معیار جهان‌شمولی که فراتر از محصولات اجتماعی و تاریخی انسان‌ها باشد دسترسی ندارد. (.....)
ب) در ایران همواره نقش مهمی در تعیین نوع رابطه مردم با قدرت‌های داخلی و خارجی داشته است. (.....)

۴ علوم اجتماعی جهان اسلام چه نظری به «رویکرد تفسیری» علوم اجتماعی جهان متجدد دارد؟

۵ طه عبدالرحمن معتقد است که شخصیت وی از چه عواملی متأثر است؟

۶ عقلانیت جهان اسلام در تولید دانش علمی، چگونه عمل می‌کند؟

۷ عقلانیت مورد استفاده اسلام در علوم اجتماعی، چگونه داده‌ها را مورد ارزیابی قرار می‌دهد؟

۸ علوم اجتماعی جهان اسلام از چه منابعی برای توصیف مسائل اجتماعی استفاده خواهد کرد؟

۹ فارابی، علوم مدنی را در مقابل چه علومی قرار می‌دهد؟

۱۰ علوم اجتماعی در جهان اسلام چه سطوحی دارد؟

۱۱ عنوان مقاله «نیکی کدی» درباره انقلاب ایران چیست؟ وی اهل کجاست؟

۱۲ در آغاز قرن بیستم چه کسی و با استفاده از کدام علم، نظام مشروطه را تبیین کرد؟

۱۳ علم فقه و ویژگی‌های چه جامعه‌ای را مشخص می‌کند و مکاتب مختلف فقهی چگونه فعال بوده‌اند؟

۱۴ دو ویژگی اساسی جهان اجتماعی اسلام که نشانگر زنده بودن آن است، کدامند؟

۱۵ از نظر عبدالحسین زرین کوب، مرکز تمدن عظیم جامعه اسلامی کجا بود؟ و قانون اساسی آن چه بود؟

۱۶ پیامد هریک از عبارتهای زیر را بنویسید.
الف) خلاق و فعال بودن انسان‌ها در تولید معانی (.....)
ب) تعامل عالمان مسلمان با علوم اجتماعی مدرن (.....)

۱۷ هر عبارت به کدام نوع عقل اشاره دارد؟
الف) قوه‌ای است که انسان به کمک آن حقایق و قواعد جهان را می‌شناسد. (.....)
ب) علومی مانند طبیعیات، فلسفه و ریاضیات را پدید می‌آورد. (.....)

۱۸ ویژگی‌های جامعه مطلوب فقه شیعه را بنویسید. (ذکر یک مورد)

۱۹ جای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.
الف) یکی از راه‌های آشتی، اتحاد و دوستی در میان گروه‌ها و ملت‌ها است.
ب) ابن‌خلدون در مطالعات خود به روش عقلی توجه چندانی نداشت و بیشتر از روش حسی و تجربی استفاده می‌کرد و بنابراین از سخنی نگفت.
ج) واقعیت‌هایی که با آگاهی و اراده انسان به وجود می‌آیند، مانند ارزش‌ها و آرمان‌ها با شناسایی می‌شود.

۲۰ جای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.
الف) برخی تفاوت‌ها، مانند تفاوت در لهجه، جنسیت، رنگ پوست نامیده می‌شوند.
ب) الگوی تعارف به معنای است و همان الگویی است که قرآن ارائه می‌دهد.
ج) فارابی جوامعی را که از علوم عقلی بی‌بهره‌اند نامیده است.
د) در ایران همواره نقش مهمی در تعیین نوع رابطه مردم با قدرت‌های داخلی و خارجی داشته است.

۲۱ جای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید.
الف) برخی تفاوت‌ها مانند تفاوت در قد، هوش، ثروت و تحصیلات نامیده می‌شود.
ب) در دوره پسامدرن همه آن‌چه در دوره مدرن پدید آمده بود از جمله سیاست مورد نقد قرار گرفت.
ج) فارابی جامعه‌ای را که بر محور علم سازمان یافته باشد می‌نامد که جامعه آرمانی موردنظر اوست.
د) یکی از مهم‌ترین شاخه‌های علوم اجتماعی مسلمانان است که مسائل اجتماعی را توصیف یا تبیین نمی‌کند، اما درباره چگونگی رفتار اجتماعی مسلمانان و جامعه اسلامی احکام و قواعدی را مطرح می‌کند.

۲۲ هر عبارت، کدامیک از انواع عقل در معنای خاص را نشان می‌دهد؟
الف) قانون علیت در فلسفه با این عقل شناخته می‌شود. (.....)
ب) علوم انسانی و علوم اجتماعی را پدید می‌آورد. (.....)

۲۳ کدام نوع عقل در معنای خاص، علوم انسانی و علوم اجتماعی را پدید می‌آورد؟ توضیح دهید.

۲۴ عبارت‌های صحیح و غلط را مشخص کنید.

- الف) برخی تفاوت‌ها میان افراد تفاوت‌های اسمی نامیده می‌شود و نمی‌توان افراد را براساس آن‌ها رتبه‌بندی کرد.
ب) در مدل تکثرگرا، تفاوت‌های موجود میان گروه‌های قومی و زبانی حفظ و حتی تشدید می‌گردد.
ج) رویکرد ابن‌خلدون انتقادی است و جامعه‌شناسی او با جامعه‌شناسی فارابی تفاوتی ندارد.
د) فقه شیعه در قرن بیستم توانسته است نظریات لازم برای دو انقلاب اجتماعی در ایران را پدید آورد.

۲۵ از نظر میرزای نائینی مشروطه به چه معنایی بود؟

۲۶ در جدول زیر علوم اجتماعی جهان متجدد و علوم اجتماعی جهان اسلام مقایسه شده است؛ در مورد تعامل این دو دسته علوم با یکدیگر گفت‌وگو کنید.

علوم اجتماعی جهان متجدد	علوم اجتماعی جهان اسلام
تبیینی	از سطوح مختلف عقل استفاده می‌کند و تبیین را به تبیین تجربی محدود نمی‌داند.
تفسیری	تفسیر را نوعی تبیین و استدلال عقلانی می‌شمارد و به همین دلیل تفسیر و تبیین در تقابل با هم قرار نمی‌گیرند.
انتقادی	از ظرفیت جهان‌شمول عقل نظری، عقل عملی و وحی برای داوری ارزش‌ها استفاده می‌کند.

۲۷ نیکی کدی، پژوهشگر آمریکایی، با توجه به دو انقلابی که طی یک قرن، یعنی قرن بیستم، در ایران واقع شده، مقاله‌ای درباره‌ی ایران با این عنوان نوشته است: «چرا ایران کشوری انقلابی است؟» درباره‌ی این پرسش گفت‌وگو کنید.

۲۸ فقه اسلامی

- مسلمانان را موظف به مدارا با یکدیگر می‌کند.
- مسلمانان را موظف به مدارا با تمام مردم جهان که زندگی صلح‌آمیز دارند، می‌داند؛ یعنی مسلمانان نباید با مردم دنیا درگیر شوند.
- مسلمانان را موظف به مقاومت در برابر تهاجم به مرزهای جهان اسلام می‌داند.
- مسلمانان را موظف به تحقق و گسترش عدالت در جوامع خود و همچنین دفاع از مظلومان و ستم‌دیدگان جهان می‌داند؛ یعنی مسلمانان باید بدون درنظر گرفتن نژاد و زبان و مذهب، از مظلوم دفاع کنند.
- چگونه می‌توان از این ظرفیت فقهی جهان اسلامی برای مواجهه‌ی صحیح مسلمانان با مسئله‌ی فلسطین و حل آن بهره گرفت؟

۲۹ دو مورد از آرمان‌های اجتماعی که فقه اسلامی عهده‌دار آن است را ذکر کنید.

به سؤال زیر پاسخ کوتاه دهید.
امام خمینی (ره) با توجه به شرایط اجتماعی پایان قرن بیستم کدام مسئله را مطرح نمود؟

۱

اندیشمندان مسلمان با شناخت تفاوت پدیده‌های اعتباری و پدیده‌های تکوینی، علوم اجتماعی را شبیه علوم طبیعی نمی‌دانند. (ص ۱۱۹)

۲

الف) پدیده‌های اجتماعی (ص ۱۵)
پ) معنا (ص ۴۰)
ث) سعادت همگانی (ص ۶۵)
ب) جامعه‌شناسی تبیینی (ص ۲۶)
ت) مطالعه موردی (ص ۵۰ و ۵۱)
ج) مجلس شورا (ص ۱۱۳)

۳

الف) انتقادی (ص ۱۰۷)
ب) علم فقه (ص ۱۱۲)

۴

تفسیر را نوعی تبیین و استدلال عملی می‌شمارد و به همین دلیل تفسیر و تبیین در تقابل با هم قرار نمی‌گیرند.

۵

وی می‌گوید که شخصیت وی از عوامل چندی متأثر است. از یک سو از میراث اسلامی چون کلام، فلسفه، تصوف و اصول فقه بهره برده‌ام و از طرف دیگر تمام تلاش خود را مصروف آشنایی با فرهنگ غرب کرده‌ام.

۶

عقلانیت جهان اسلام در تولید دانش علمی درباره محیط فرهنگی و اجتماعی نقش محوری دارد ولی همه عرصه‌های علمی را به تنهایی سامان نمی‌دهد. بخشی از آن را به کمک حس و تجربه زیسته و بخشی دیگر را با استفاده از وحی سامان می‌بخشد.

۷

عقلانیت مورد استفاده در جهان اسلام علاوه بر آنکه با داده‌های حسی و تجربی و با هنجارها و ارزش‌ها و آرمان‌های فرهنگی، اجتماعی و تاریخی پیرامون تعامل فعال دارد آن‌ها را مورد ارزیابی انتقادی قرار می‌دهد.

۸

از منابع و ابزارهای تجربی برای توصیف و تبیین مسائل اجتماعی استفاده خواهد کرد، ولی تبیین‌های علمی جهان اسلام به شناخت تجربی محدود نمی‌شود و از منابع عقلانی و وحیانی نیز استفاده می‌کند.

۹

فارابی واقعیت‌های اجتماعی را پدیده‌هایی می‌داند که با آگاهی و اراده انسان‌ها ایجاد می‌شوند. او علم مدنی را در مقابل علمی قرار می‌دهد که موضوع آن‌ها مستقل از اراده انسان‌ها وجود دارد.

۱۰

علوم اجتماعی در جهان اسلام به سطوح تجویزی و انتقادی محدود نمی‌شود، بلکه سطوح توصیفی و تبیینی هم دارد.

۱۱

نیکو کدی، پژوهشگر آمریکایی، با توجه به دو انقلابی که طی یک قرن، یعنی قرن بیستم در ایران واقع شده، مقاله‌ای درباره ایران با این عنوان نوشته شده است: چرا ایران کشوری انقلابی است؟

۱۲

میرزای نائینی با توجه به واقعیت‌های اجتماعی ایران، با استفاده از فقه، نظام مشروطه را تبیین کرد.

۱۳

علم فقه تنها ویژگی‌های جامعه مطلوب و آرمانی را مشخص می‌کند، بلکه راه‌های برون‌رفت از وضعیت موجود به سوی وضعیت مطلوب را تجویز می‌کند. در طول تاریخ، در جهان اسلام مکاتب و مذاهب مختلف فقهی در مواجهه با شیوه‌های زندگی، نظام‌های اجتماعی و به ویژه قدرت‌های اجتماعی موجود فعال بوده‌اند.

۱۴

جهان اسلام با همه فراز و فرودهایش همچنان زنده است. جهان اجتماعی‌ای که آگاهی همراه عمل و عمل توأم با آگاهی دارد، زنده است. این دو ویژگی اساسی، سایر نشانه‌ها همچون همبستگی، تعاون و همکاری، امید و اطمینان توجه به آینده و برنامه‌ریزی برای آن و نیز واکنش متناسب را به دنبال می‌آورد.

جامعه اسلامی که وارث تمدنی عظیم بود، جامعه‌ای بود که مرکز آن قرآن بود، نه شام و نه عراق و با وجود درگیری‌هایی که طی اعصار بین فرمانروایان آن روی می‌داد، در سراسر آن یک قانون اساسی وجود داشت؛ قرآن.

الف) پیدایش فرهنگ‌ها و جهان‌های اجتماعی مختلف (ص ۵۰)
ب) فراهم آوردن زمینه طرح نظریات جدید (ص ۱۱۶)

الف) عقل خاص (ص ۱۱۴) ب) عقل نظری (ص ۱۱۴)

جامعه‌ای را مطلوب می‌داند که دارای دو ویژگی باشد: ۱- روابط و ساختارهای آن با مشارکت و همراهی مردم، عادلانه باشد. ۲- حاکمان و کارگزاران جامعه عالم به عدالت و عمل‌کننده به آن باشند یعنی عالم و عادل باشند. (ذکر یک مورد کافی است) (ص ۱۰۹)

الف) شناخت متقابل (ص ۸۸)
ب) جامعه آرمانی (ص ۱۰۰)
ج) عقل عملی (ص ۱۱۴)

الف) تفاوت‌های اسمی (ص ۶۸) ب) شناخت متقابل (ص ۸۷)
ج) مدینه جاهله (ص ۹۸) د) فقه شیعه (ص ۱۰۸)

الف) تفاوت‌های رتبه‌ای (ص ۶۸) ب) همانندسازی (ص ۸۵)
ج) مدینه فاضله (ص ۹۸) د) علم فقه (ص ۱۰۶)

الف) عقل نظری (ص ۱۰۶) ب) عقل عملی (ص ۱۰۶)

عقل عملی واقعیت‌هایی را که با آگاهی و اراده‌ی انسان به وجود می‌آیند، مانند ارزش‌ها و آرمان‌ها شناسایی می‌کند مثلاً خوبی عدالت و بدی ظلم را می‌شناسد، این عقل، علوم انسانی و اجتماعی را پدید می‌آورد.

الف) صحیح (ص ۶۹) ب) صحیح (ص ۸۶) ج) غلط (ص ۱۰۰) د) صحیح (ص ۱۰۲)

به معنای مشروط کردن حاکمان و حکومتی است که در چارچوب مقررات عادلانه مجلس عمل کند. (ص ۱۰۲)

• اندیشمندان مسلمان با شناخت تفاوت پدیده‌های اعتباری و پدیده‌های تکوینی، علوم اجتماعی را شبیه علوم طبیعی نمی‌دانند؛ به همین دلیل علوم اجتماعی آنان از نوع تبیینی نیست.

• آنان دانش علمی را به دانش حسی و تجربی محدود نمی‌کنند. از این‌رو، برخلاف رویکرد تفسیری، تفسیر را در تقابل با تبیین نمی‌دانند بلکه هر تفسیری را نوعی تبیین به شمار می‌آورند؛ زیرا تفسیر را هم نیازمند استدلال می‌دانند.

• رویکرد انتقادی برای داوری درباره‌ی ارزش‌ها به معیار جهان‌شمولی که فراتر از محصولات اجتماعی و تاریخی انسان‌ها باشد دسترسی ندارد. اندیشمندان مسلمان برای داوری درباره‌ی ارزش‌ها از ظرفیت عقل نظری، عقل عملی و وحی بهره می‌برند. از نظر آنان تبیین، تفسیر و تجویز، استدلال‌های ویژه‌ی خود را دارند و در هر سه سطح، پژوهشگر اجتماعی به دنبال کشف واقعیت‌ها و حقایق است.

پاسخ به عهده‌ی دانش‌آموز

مسلمانان با مدارا با همه ملل جهان و بدون خشونت و تهاجم و با تکیه بر صلح با همه مردم دنیا، و تکیه بر دفاع از مظلومان و ستمدیدگان جهان از هر نژاد و زبان و مذهبی که باشند، به مظلومیت ملت فلسطین پرداخته و رژیم صهیونیستی اسرئیل را در جهان رسوا و جنایت این رژیم را در حق ملت مظلوم فلسطین افشا کند.

۱) مدارای اجتماعی با مسلمان و همه کسانی که به دنبال زندگی صلح‌آمیزند.

۲) دفاع از مرزهای اسلامی در برابر تهاجم متجاوزان

۳) تلاش برای تحقق و گسترش عدالت

(ذکر دو مورد کافی است) (هر مورد (۵ / ۰) نمره) (ص ۱۰۱)

ولایت فقیه و انقلاب اسلامی (ص ۱۰۲) (۵ / ۰)